

CKO JAARVERSLAG 2018

Amsterdam, 16 mei 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	CKO en samenvatting werkzaamheden	5
3.	Toelichting op de werkzaamheden CKO	7
3.3	Uitgevoerde onderzoeken	
3.4	Bevindingen	
	Bijlage met begrippen en afkortingen Begrippen	90

1. Inleiding

1.1. Aanleiding verslag

Op grond van artikel 17, lid 1 van het Reglement Kwaliteitsonderzoek NO-REA (RKON) dient het College Kwaliteitsonderzoek (CKO) jaarlijks aan het Bestuur verslag uit te brengen omtrent zijn werkzaamheden, waaronder een geanonimiseerd overzicht van de onderzoeken. Dit document bevat het verslag van het CKO over het jaar 2018.

Het verslag heeft mede tot doel gevolg te geven aan het gestelde in artikel 17, lid 2 van het RKON. Hierin is bepaald dat het Bestuur op basis van dit verslag de leden informeert over de werkzaamheden van het CKO en geaggregeerde en geanonimiseerde uitkomsten van de onderzoeken.

1.2. Achtergrond kwaliteitsonderzoeken

Op grond van de Statuten (art. 3.1) bevordert NOREA de kwaliteit van de beroepsuitoefening door de leden, voor zover deze beroepsuitoefening binnen het vakgebied, IT-auditing, valt of daaraan raakt. Eén van de middelen die NOREA daartoe volgens de Statuten (art. 4.1.c.) aanwendt is het stellen van regels in de vorm van reglementen, richtlijnen en besluiten over, onder meer, het gedrag en de beroepsuitoefening.

De IT-auditor, en daarmee de IT-auditorganisatie waarin de IT-auditor werkzaam is, moet om tot kwalitatief hoogwaardige diensten te komen, beschikken over een effectief stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen zoals vastgelegd in het Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA (RKBN). Het RKBN vormt daarmee de basis van het toetsingskader voor het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken. Deze kwaliteitsonderzoeken zijn uitgewerkt in het RKON.

NOREA acht, naast de kwaliteitsbevorderende maatregelen voor de uitvoering van opdrachten, een effectief onderzoek naar de naleving van de vigerende normen voor de beroepsuitoefening door IT-auditors, als sluitstuk van het streven naar kwaliteitsbevordering, van belang.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door onafhankelijke collega-IT-auditors met inachtneming van in Nederland algemeen aanvaarde normen en de internationale regelgeving zoals die is uitgevaardigd door de International Federation of Accountants (IFAC).

1.3. Doelstelling kwaliteitsonderzoeken

De kwaliteitsonderzoeken hebben tot doel het vaststellen dat de opzet, het bestaan en de werking van het door de leiding van de IT-auditorganisatie opgestelde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen voldoen aan het RKBN, de Statuten, Reglementen en Richtlijnen van NOREA.

1.4. Reikwijdte kwaliteitsonderzoeken

Het onderzoek richt zich op de door de IT-auditorganisatie verrichte professionele diensten die betrekking hebben op assurance en advies, waarbij gedurende de eerste cyclus van onderzoeksactiviteiten de nadruk is gelegd op de assurancefunctie. Door het bestuur is in december 2018 voorgesteld om met ingang van 2019 ook adviesopdrachten daadwerkelijk in het kwaliteitsonderzoek te betrekken.

2. CKO en samenvatting werkzaamheden

2.1. Taakstelling CKO

Het CKO is conform het gestelde in artikel 5 lid 2 RKON belast met de uitvoering van de kwaliteitsonderzoeken.

2.2. Samenvatting werkzaamheden

De werkzaamheden waren in het verslagjaar vooral gericht op:

Het uitvoeren en afronden van kwaliteitsonderzoeken van de selectie uit 2017 en 2018. Daarbij was de doelstelling om –voor zover mogelijk– alle IT-audit-organisaties die daadwerkelijk assurance-opdrachten uitvoeren in de eerste vierjaarlijkse cyclus (2013–2017) onderzocht te hebben. Deze doelstelling is met een uitloop/vertraging van één jaar voltooid. In 2018 is daarmee de eerste vierjaarscyclus van het NOREA–kwaliteitsonderzoek afgerond. In totaal zijn daarin 54 organisaties en/of entiteiten onderzocht:

- de 4 ‘Big Four’ auditororganisaties (236 RE’s)
- 12 middelgrote audit- of accountantskantoren (55 RE’s)
- 5 automatiseringsbedrijven (13 RE’s)
- 33 kleine entiteiten of ZZP-ers (38 RE’s)

Het CKO heeft in de verslagperiode drie maal vergaderd. Tijdens deze vergaderingen is met name aandacht besteed aan:

- de noodzakelijke capaciteit en trainingsbehoefte voor de daadwerkelijke uitvoering van de onderzoeken;
- de lopende onderzoeken, de voortgang, bevindingen, conclusies en (concept-)rapporten in dat verband, waarbij ook afstemming plaatsvindt over de weging en oordeelsvorming inzake de bevindingen.

De inhoud van deze activiteiten wordt in hoofdstuk 3 verder toegelicht. Daarnaast is de jaarlijkse training- en instructiebijeenkomst met de onderzoekers voorbereid, welke is gehouden op dinsdag 20 maart 2018.

Enkele keren heeft overleg plaatsgevonden met (een vertegenwoordiging van) het Bestuur of de vaste linking-pin tussen Bestuur en CKO.

2.3. Samenstelling CKO

Het College Kwaliteitsonderzoek was in 2018 als volgt samengesteld:

- drs. J. Boukens RE RA (voorzitter)
- drs. M.A. Bongers RE RA CIA CISA CFE RFA
- H. Donderwinkel RE RA (linking pin met het Bestuur)
- drs. P Galjaard RE
- drs. K.H.G.J.M. HO RE RA
- ing. B.A.M. de Jongh RE EMITA
- mevr. drs. M.R. Pauw RE

- mr. drs. J. Roodnat RE RA

3. Toelichting op de werkzaamheden CKO

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de activiteiten die in de verslagperiode zijn ontplooid.

3.1. Reguliere activiteiten en begeleiding onderzoeken/onderzoekers

Tijdens de vergaderingen is afstemming of overleg gevoerd m.b.t. de rapporten of bevindingen waarover discussie nodig was binnen het College.

3.2. Accreditatie en het overleg met aanpalende beroepsorganisaties

Met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) is in 2015 afgestemd op welke wijze invulling gegeven moet worden aan artikel 4.2 van het Reglement Kwaliteitsonderzoek, waarin de mogelijkheid wordt geboden om gebruik te maken van kwaliteitsonderzoek door andere door NOREA erkende beroepsorganisaties. De uitvoering van kwaliteitsonderzoek van accountantsorganisaties met betrekking tot IT-assuranceopdrachten, anders dan jaarrekeningcontrole, wordt op grond van de afspraak met NBA in de NOREA-selectie van uit te voeren onderzoeken betrokken.

In 2018 is de accreditatie van het Instituut van Interne Auditors (IIA.nl) verlengd. Deze accreditatie is gebaseerd op een door het CKO ingesteld onderzoek naar de aanpak en werkwijze van het IIA NL en omvat afspraken over onder meer:

- het melden van eventuele wijzigingen in de aanpak en werkwijze van het IIA NL;
- het jaarlijks verstrekken van een verslag van de uitgevoerde onderzoeken naar het stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen voor IT-assurance – en adviesdiensten;
- het onverwijld melden van de uitkomsten van onderzoeken met een negatieve strekking in relatie tot de voor NOREA relevante regelgeving.

In december 2018 is –mede naar aanleiding van de uitgevoerde dossierreview– en overleg/toelichting met CKT-voorzitter Guus van Gameren (IIA) besloten tot verlenging van de accreditatie-overeenkomst.

Met het Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsaccountants (KOA) bestaat sinds 2016 eveneens een accreditatieovereenkomst voor de uitvoering van kwaliteitsonderzoeken waarbij de RE's in overheidsdienst worden betrokken.

3.3 Uitgevoerde onderzoeken

In 2018 zijn 19 organisaties of entiteiten geselecteerd, waarvan –na beoordeling van de selfassessment 13 organisaties daadwerkelijk zijn onderzocht. In twee gevallen betrof dat een heronderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van een verbeterplan dat als aanwijzing bij een eerder onderzoek is opgelegd. Bij vijf organisaties ‘voldoet’ daarmee het kwaliteitsstelsel. Bij de overige 8 organisaties zijn bevindingen of aanwijzingen (tot het opstellen van een verbeterplan) vastgesteld.

De aanschrijving ten behoeve van het onderzoek is deels gebaseerd op de jaarlijkse uitvraag naar de werkzaamheden in het voorgaande jaar, die in maart 2018 is verzonden. De leden kunnen daarbij (combinaties van) opdrachten aangeven. Daaruit resulteert de volgende verdeling van uitgevoerde werkzaamheden:

- Assurance-opdrachten: 47,9%
- Niet optredend als RE: 30,5%
- Adviesopdrachten: 11,0%
- (uitsluitend) detachering 10,6%

Gefactureerde opbrengst 2018: € 26.469

Totale kosten kwaliteitsonderzoek 2018: € 45.749

Naast de vergoeding van de onderzoekers is ook de aanstelling/detachering van de projectmanager kwaliteit tot 1-7-2018 (0,1 fte) als onderdeel van de kosten doorberekend.

3.4 Bevindingen (in samenvatting) en weging/oordeelsvorming

Aanleiding voor afkeurend oordeel (in geval externe audit functie):

- Geen (uren) administratie van de uitgevoerde opdrachten
- Geen beschreven kwaliteitsstelsel voor de gehele beoordeelde periode (OKB, klant- en opdrachten acceptatie en fundamentele beginselen)
- Geen voorschriften voor bewaar –en vernietigingstermijnen van dossiers.
- Geen verwijzing naar het kwaliteitsbeleid in (arbeids-)contracten van interne en externe medewerkers
- Kwaliteitshandboek heeft niet de schriftelijke instemming van de IT-auditorganisatie
- Geen voorschriften voor inhoud opdracht dossiers in kwaliteitshandboek
- Geen uitwerking van de vaktechnische voorschriften in algemene voorwaarden

- Geen aandacht voor het aangaan en voortzetten van relaties met opdrachtgevers
- Integriteit van nieuwe opdrachtgevers wordt niet beoordeeld
- Resultaten opdrachtbevestiging zijn niet of beperkt vastgelegd
- Niet nagegaan of opdrachten (assurance en advies) verenigbaar zijn
- Geen aandacht voor onafhankelijkheid onderzoekers
- Geen aandacht voor deskundigheid onderzoekers en beschikbaarheid vereiste capaciteit
- Ontbreken ondertekende opdrachtbevestiging
- Geen verwijzing in opdrachtbevestiging naar de van toepassing zijnde vaktechnische richtlijnen
- Geen aandacht voor diepgang en reikwijdte onderzoek in opdrachtbevestiging
- Geen OKB uitgevoerd voor risicovolle (assurance-)opdrachten
- OKB door ondertekenaar rapport
- Geen criteria voor wanneer OKB
- Onduidelijk hoe vanuit rapport dossier is opgebouwd
- Ondertekening rapport door niet tekenbevoegde RE
- Assurance-rapport voldoet niet aan 3000-Richtlijn
- Onduidelijkheid over aard opdracht (adviesrapport bevat oordeel)
- Assurancerapport op papier met logo klant
- Geen zichtbare betrokkenheid van verantwoordelijk manager of directeur
- Dossier bevat niet het definitieve rapport en de vereiste assurance-informatie

Aanleiding voor beperking in het oordeel:

- Geen centrale PE-registratie
- Procedures leiden nooit tot een OKB
- OKB ondertekend door niet-RE
- In tegenstelling tot handboek geen jaarlijkse kwaliteitsaudit (IKT)
- Dossiers worden in afwijking van het handboek niet tijdig dichtgezet, zodat de dossiers ruim een jaar na het uitbrengen van het rapport nog bewerkt konden worden

Bijlage met begrippen en afkortingen

Begrippen

- **Advies:**
een besluitvormende mening over een of meer elementen of aspecten in de toekomst (ontleend aan 'Studie Adviesdiensten' – januari 2012).
- **Adviesdienst/-opdracht:**
de werkzaamheden die benodigd zijn om een advies te formuleren en te uiten (ontleend aan 'Studie Adviesdiensten' – januari 2012).
- **Assurance-opdracht:**
de opdracht waarbij een IT-auditor een conclusie formuleert die is bedoeld om het vertrouwen van beoogde gebruikers, niet zijnde de partij die zich verantwoordt, in de uitkomst van een evaluatie of de toetsing van het object van onderzoek ten opzichte van de toetsingsnormen te versterken.
- **IT-auditor:**
de Register EDP-auditor (RE), ingeschreven in het register van NOREA.
- **IT-auditorganisatie:**
de organisatorische eenheid waarbinnen één of meer IT-auditors op grond van een onderzoek met betrekking tot de situatie ten aanzien van de informatietechnologie een oordeel of advies geven.
- **Niet actief conform artikel 10 Statuten:**
de EDP-auditor die niet meer op grond van een onderzoek met betrekking tot de informatietechnologie in een organisatie een oordeel of advies geeft.
- **Professionele dienst:**
de werkzaamheden die een IT-auditor uitvoert binnen een IT-auditorganisatie, waarvoor IT-auditdeskundigheid en deskundigheid op aanverwante terreinen is vereist.
- **RE in business:**
de als Register EDP-auditor gekwalificeerde professional, die geen professionele diensten als RE uitvoert.

Afkortingen

- AFM Autoriteit Financiële Markten
- CKO College Kwaliteitsonderzoek
- DNB De Nederlandse Bank
- IFAC International Federation of Accountants
- IIA NL Instituut Internal Auditor Nederland
- KOA Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsaccountants
- KITA Kleinschalige IT-auditorganisatie
- RKBN Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA
- RKON Reglement Kwaliteitsonderzoek NOREA